

Salamanders op de dodenlijst

Raymond Creemers, RAVON

In 2013 werd een salamanderetende schimmel (*Batrachochytrium salamandrivorans* [Bs]) ontdekt, die de Nederlandse vuursalamanders aan de rand van uitsterven heeft gebracht (zie Kijk op Exoten 9). Nu is ontdekt dat deze schimmel zich niet beperkt tot Nederland en ook niet alleen tot de vuursalamander. De schimmel vormt voor de andere Europese salamandersoorten ook een grote bedreiging.

De Professoren An Martel en Frank Pasmans van de Universiteit van Gent (België) hebben het onderzoek geleid, in samenwerking met nationale en internationale partners waaronder Vrije Universiteit Brussel (België) en RAVON. De onderzoekers hebben de impact van de schimmel op tientallen soorten amfibieën bestudeerd, afkomstig van vier continenten. De onderzoeksresultaten, in oktober gepubliceerd in het vooraanstaande tijdschrift *Science*, geven aan dat Bs erg gevaarlijk is voor salamanders, maar niet voor andere amfibieën, zoals kikkers en padden. Verschillende inheemse salamandersoorten, zoals de kamsalamander en de Alpenwatersalamander zijn, net als de vuursalamander, gevoelig voor de schimmel en sterven binnen korte tijd nadat ze ermee in aanraking zijn gekomen. De schimmel is momenteel in opmars in Nederland en België en zal zeer waarschijnlijk binnenkort andere landen bereiken.

De ziekte is erg besmettelijk en kan gemakkelijk worden overgedragen tussen verschillende soorten salamanders.

De schimmel is recent meegelif met Aziatische salamanders, die via de dierenhandel in Europa terecht gekomen zijn. Ze worden over de hele wereld in grote aantallen verhandeld. De Aziatische salamanders zelf ondervinden veel minder hinder van de infectie en kunnen overleven met de schimmel op hun huid.

An Martel: "Als een ziekte lange tijd aanwezig is in een gebied, ontwikkelen dieren resistentie. Globalisering heeft ertoe geleid dat mensen en dieren zich over de hele wereld verplaatsen, waardoor ziekteverwekkers in contact komen met gastheren die niet de kans hebben gehad om resistentie op te bouwen. Hierdoor kunnen ziekteverwekkers die in een nieuwe omgeving komen, zoals Bs, in erg korte tijd veel soorten met uitsterven bedreigen."

Vuursalamander (*Salamandra atra*) geïnfecteerd door de salamanderetende schimmel, de huid is ernstig aangetast. Foto: Frank Pasmans

Alpenwatersalamander. Foto: Jelger Herder

Annemarieke Spitzten (RAVON): “Dit onderzoek laat duidelijk zien dat de wereldwijde handel van dieren, en in dit geval specifiek van salamanders, niet zonder gevaar is wanneer er niet wordt gescreend op ziektes. Bs vormt een enorm gevaar voor de Europese amfibieën en het is noodzakelijk dat landen gepaste maatregelen nemen om verdere verspreiding te voorkomen”

Frank Pasmans: “Gezien het maatschappelijk belang van het behoud van Europese biodiversiteit, die door deze schimmel bedreigd wordt, is het zeer dringend dat overheden middelen vrijmaken om dit probleem snel en adequaat aan te pakken.”

Soorten als de Chinese vuurbuksalamander (*Cynops orientalis*) worden in grote aantallen wereldwijd verhandeld in de terrariumhandel. Foto: Frank Pasmans

Muntjak en sikahert: een update

Hans Hollander, Bureau van de Zoogdierverseniging

Muntjak (*Muntiacus reevesi*) en sikahert (*Cervus nippon*) zijn beide hertachtigen die niet van nature in de Nederlandse natuur voorkomen. In omliggende landen zorgen beide soorten voor de nodige problemen. Het Sikahert met name door vermenging met het inheemse edelhert (Duitsland, Engeland). De muntjak zorgt in hoge dichtheden voor aantasting van bosvegetaties, met als gevolg het verdwijnen van specifieke bosflora en (door structuurverandering) van bosvlinders en -vogels als de nachtegaal. Daarnaast komt bij hoge dichtheden verdringing van het ree voor als gevolg van voedselconcurrentie.

Begin 2013 is in deze nieuwsbrief een overzicht gegeven van het voorkomen van beide soorten tot dat moment. Voor beide soorten is het van belang de vinger aan de pols te houden. Tijd dus voor een update.

Sikahert

In de verspreiding van deze soort in Nederland is tot op heden niets veranderd. Nog steeds wordt het Sikahert uitsluitend in het Gooi waargenomen op een aantal landgoederen in 's Graveland en Hilversum. Figuur 1 geeft de waarnemingen in dit gebied. De eerste waarneming is uit 2005, maar vanaf 2008 wordt de soort regelmatig waargenomen.

Het gaat om een mannetje en vrouwtje, die af en toe samen worden gezien, maar meestal wordt slechts één individu waargenomen. Er is (nog) geen sprake van voortplanting. Begin 2013 schreven we in deze nieuwsbrief, dat de kans op instroom vanuit Duitsland klein werd geacht. Eind 2014 zijn er, behoudens een inmiddels ingetrokken waarneming in Twente, géén waarnemingen van Sikaherten langs de oostgrens. In Nederland is er dus geen sprake van uitbreiding van deze soort.

Muntjak

De eerste waarnemingen van de muntjak dateren uit 1997-98 van de Veluwe en ten oosten van de IJssel (Achterhoek, Overijssel). Het vermoeden bestaat dat de muntjak met name op de Noord-Veluwe nu nog in klein aantal voorkomt; het aantal waarnemingen is echter gering. In de laatste twee jaar zijn er drie meldingen op de Noord-Veluwe (omgeving Nunspeet) en twee bij Voorst. Vrij zeker gaat het bij al deze waarnemingen om uitgezette of ontsnapte dieren (particulieren, dierenparkjes). Het aantal waarnemingen is de laatste jaren lager dan begin deze eeuw.

Anders is het in Noord-Brabant. Muntjaks worden hier waargenomen vanaf 2005, in toenemend aantal. De meeste